

מסורת הש"ס

א) [קדושין כט. וט"ג],
ב) לניל כו: [וט"ג], א) סוכה
מח, ד) שם מנחות סח,
ה) [סוכה מח. ע"ש],
ו) [עירובין לג. ו] [בפס"י
דהכל וכתום' סוכה דף מח.
ד"ה אי נמי מוכח דלא היה
גרמסם בחמתקין] ח) [ז"ל
אמר רבן], ט) כמ"ל: אלאור,

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה לא יכירא כ"ו
חושב לשמאל יבנה סמוך
לשקיעת החמה:

הגהות הגר"א

[א] נה' תקיעת יובל דומה
כ"ו. כ"ז:

מוסף רש"י

מצות עשה שהזמן
גרמא. שהזמן גרמא
לה שפוח [קדושין כט.].
לתקיעה ולברכות. דכתיב
למחר תשע ברכות צום
הכפורים על יובל [עשר כו:]
שהיו נמי אחרים ביהמ"כ
של שנה היוכל מלכות זכרונת
שופרות [עשרין ג.]. במקדש
שבמה. מדרשין מ"כ
מושחתים לפי ה' אלהים
שבעת ימים [ויקרא כג] ולא
נגזלו? ו' ימים [סוכה מח.].
ובמדינה. בירושלים שאל
הוא כנגזלים [שם]. ושיהא
יום הגף. כל עומר דייט
ע"ז גזנן, כולו אסור.
נחמס, ובעוד המקדש קיים
משקרי העומר היו אולגין
חדש בו צום, ערמתי עד
הצילסם, וכשחבר היום מותר
מן המורה משהאיר המזרח,
דלאמר כמנחות [סח]. מוכח
אחד אומר עד ע"ס כחמ
אחד אומר עד ע"ס היס
הוא, דכתיב יזון היא המנחה,
וכמו אחד אומר עד
הצילסם, ה' כילד, זמן
דליכא עומר עד הצילסם
וזמן ליליא עומר עד ע"ס,
ואמר ר' יוחנן כן זכאי לע"ס
כל היס דמפרש עטמא
במזרח [סוכה מח.]. ומורה
יבנה בית המקדש. ויחור
דבר לאסור, דהשתא קרינא
ניה עד הצילסם, ואי הו
הניגו מנחניה לאטל כהאיר
מורה דקין מורה אטל למשל
נמי כנתיב ויאמרו אשתקד
מי לא אכלנו יום [סוכה
שם]. דמיבני איתמא. הן
השתא דמישעל למחרה יבנה,
איתמא ממורה המלסלה דליכא
למחש לאסור חדש כל יום
דלעטקין קרנן יומא? וזאי
למסר השתא כל היס משום
קרינא דהוא? וימא [שם].
איליאמא דאיבני החמה
שלא נבנה עד יום ט"ו עטמא,
המשך בעמוד הבא

רבינו חננאל

ועם בית דין. כלומר, זו
התקיעה שחל להיות [בשבת]
אינה אלא בפני [בית דין]
לבדו וזהו ירושלמי. מותיב
רבא ועוד זאת היתה ירושלמי
יתירה על יבנה שכל עיר
שיהא רואה או שומעת כול,
פירוש לא תני רואה אלא

ועם צום דין. הוא דתקעין: אלא דאילו בירושלים תוקעין. בשבת
יחידים שאינן שלוחי צ"ד והא מילתא חסרה ממנתינן ומינעני לן
למראה הכי: צין צומן צום דין. עד שש שעות שהיו בית דין יושבין:
צין שלא צומן צום דין. שהלכו לבתיהן: איכא דמסני לה וכו' מאי
ועם צום דין. [בפני צ"ד] דקאמר רב
הונא צומן צ"ד דהא ליכא לפרושי
האי ועם צ"ד בפני צ"ד דהא ככל
ארלכס כתיב [ויקרא כה]: וצרה לא
היו תוקעין. כשמל להיות בשבת אלא
צ"ד הגדול של סנהדרין הגדולה
המקדשין את החדשים ורבי אליעזר
היא: כי מסיים שניא דליצורה כו'.
ואף צ"ט שחל להיות בשבת דלכהי
נקט יבנה: אלא לאו דאילו ציוכל
תוקעין. היחידים צין צומן צום דין
כו': לא לעולם צומן צ"ד והכי
קאמר ציוכל. כל יחיד ויחיד תוקע
צומן צ"ד אפי' שלא בפני צ"ד וצרה
בפני צ"ד אין שלא בפני צ"ד לא:
איממר נמי. כרז הונא: אין תוקעין.
יחידים ציוה"כ ציוכל אלא צומן צ"ד
יושבין צמקומן והתוקעין תוקעין ככל
העיר: ננערו לעמוד. נעקרו
ממושכס כדי לעמוד וליקן:
בתנ"י בראשונה היה לולב ניטל
במקדש שצעה. דכתיב
[שס כג] ושמתחם לפני ה' אלהים
שבעת ימים וצמדיה יום אחד דכתיב
[שס] ולקחתם לכם ציום הראשון: יום
ושיא יום הגף כולו אסור. יום
הנפת עומר כולו אסור לאכול מן
החדש [מדראליימא] משהאיר מותר
מותר כדלמרינן במנחות [דף סח].
כתוב אחד אומר עד ע"ס היום הוא [ויקרא
כג] וכתוב אחד אומר עד הצילסם וגו'
[שס] הא כילד צומן הצית עומר ממחר
וצומן שאין עומר ע"ס היום ממחר:
גב' כי אעלה ארוכה לך וגו'.
ספיה דקרא לזין היא דורש
על לה: מאי עטמא. גור עליה:
דאיבני אימס. שיהא לנו לחוש עכשיו
לכן: הרי האיר מורה הסיר. דהא
לא היה מוצח: אלא דאיבני בחמיסר.
שהיה שהות לקצור צמולאי י"ט
ולהצילו למחר כמלומי: מחלות היום
ולהלן ייפסרי. השתא ולא לגזור
עליה רבן יוחנן אלא עד חלות היום
ואי נמי ממרה יבנה ויאמרו אשתקד
מי לא אכלנו מחלות היום ולהלן השתא
נמי ניכול שפיר אכלי ואפי' הרחוקים
מירושלים שלא ראו הקרבתו יז להם
לסמוך דודאי קרב כבר דאמר מר
הרחוקין היו מותרין צומן הצית
מחלות היום ולהלן כו': לא צריכא
דאיבני סמוך לשקיעת החמה דחמיסר
אי נמי דאיבני צלילה. רבן יוחנן חושב
לשמא יבנה א) לשקיעת החמה או
צליל ששה עשר בחצי הלילה או סמוך
לקצרו שלא יהא שהות לקצירתו
והצנצו כצנצו של קלאין ועמינמו
הרקדקמו והקרבמו עד חלות ואי הוו
רגילי למיכל חדש מחלות היום צומן
הזה אחי למיכל נמי ההוא יוםא הכי
לן במסכת שבתות [דף טו]: דאין צנין צמה"ק לא צ"ט ולא צלילה הני מילי צנין צדי אדם אכל צנין העמיד לנא צדי שמים הוא:

יום טוב פרק רביעי ראש השנה

ל

עין משפט נר מצוה

ה א מ"י פ"ב מהל' שופר
הל' ט ופ"י מהל' שמטה
ויובל הל' י:
ו ב מ"י פ"י מהל' שמטה
הלכה י:

ז ג מ"י שס הל' יא:
ח ד מ"י פ"ב מהל' שופר
הל' א טו"ש"פ א"ח ס"י
תקטף ספיף ג:

י ה מ"י פ"ב מהל' ע"ז
הל' ג טו"ש"פ א"ח ס"י לח
ספיף ג. ג) תקטף ספיף ג:
י ו מ"י פ"י מהל' שמטין
הל' יא:

יא ז מ"י שס הל' יז ופ"ב
מהל' שופר הלכה ט:
יב ח מ"י פ"י מהל' שמטין
הל' יז:

יג ט מ"י פ"ב מהל' שופר
הל' ט:
יד י מ"י פ"י מהלכות לולב
הלכה יז וטו קמח ענין מד
טו"ש"פ א"ח סימן תרמח ספיף
א:

טו ב מ"י פ"י מהלכות
מלכות אסורות הל' ג
קמח לאזין קמח טו"ש"פ י"ד
ס"י לגל ספיף א [וטו"ש"פ
א"ח סימן תפט טע"י ז]:
טז ל מ"י שס:

וביבנה בפני בית דין אין שלא בפני ב"ד לא. והא דלא שמע
איניש קל אוניה מקל תקיעה דיחידאי היינו שהיו צאין
לתקוע בפני בית דין שלא שמעו תקיעת צית דין דלוחין שיאלו אסור
להם לחזור ולתקוע דיש אסור שנות דדצר לתקוע צחנס בשבת:
לא לעולם בזמן בית דין. תימה
דמכל מקום קשיא ללישנא דרז
הונא לא אמר אלא בפני צית דין והכא
קמני איש צציתו וי"ל שיפרש דהא
דקמני כגזולין איש צציתו איובל קאי
ולא ארלש השנה ומיהו אי גרים
כגזולין צלא וי"ו ולא גרסינן וצגזולין
לא יתכן לומר כן ושמה יפרש דהאי
כגזולין איירי בירושלים דוקא ומיהו
מככל ארלכס [ויקרא כה] ככל מקום
שצחק ישראל איירי:
אין תוקעין אלא בזמן שב"ד יושבין.
פי' כקונטרס ציוכל ונראה שאף
צרה"ה אמת לאשמעינן דאפי' בפני צ"ד
אין תוקעין אלא כל זמן שיושבין:
ומתקלקלו

וביבנה בפני ב"ד אין שלא בפני ב"ד לא איכא דמתני להא דרב הונא אהא
דכתיב יביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם מלמד בשכל יחיד
ויחיד חייב לתקוע אמר רב הונא ועם בית דין מאי ועם ב"ד יבזמן ב"ד
לאפוקי שלא בזמן בית דין דלא מתיב רבא תקיעת וא ראש השנה ויובל
דוחה את השבת כגזולין איש וביתו מאי איש וביתו איליאמא איש ואשתו
אייתתא מי מיחייבא והא מצות עשה שהזמן גרמא היא א) הובל מצות עשה
שהזמן גרמא נשים פטורות אלא לאו איש בביתו ואפילו שלא בזמן ב"ד
לא לעולם בזמן ב"ד מתיב רב ששת א) ושוה הובל לראש השנה לתקיעה
ולברכות אלא שביובל תוקעין בין בב"ד שקידשו בו את החדש ובין בב"ד
שלא קידשו בו את החדש וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע יובר"ה לא היו תוקעין
אלא בב"ד שקידשו בו את החדש וי"אין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע מאי
אין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע איליאמא דביובל תוקעין יחידין ובראש השנה
אין תוקעין יחידין והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר כי הוה מסיים שליחא
דציבורא תקיעתא ביבנה לא שמע איניש קל אוניה מקל תקועיא [ריחוראי]
אלא לאו [דאילו] ביובל תוקעין בין בזמן ב"ד בין שלא בזמן ב"ד ובר"ה
בזמן ב"ד אין שלא בזמן ב"ד לא קתני מיהת ביובל בין בזמן ב"ד בין שלא
בזמן ב"ד לא לעולם בזמן בית דין והכי קתני ביובל בזמן ב"ד תוקעין בין
בפני בית דין בין שלא בפני ב"ד בר"ה תוקעין בזמן ב"ד ובפני ב"ד איתמר
נמי א"ר חייא בר גמלא א"ר יוסי בן שאול אמר רבי אין תוקעין אלא כל
זמן שביט דין יושבין בעי ר' זירא ננערו לעמוד ולא עמדו מהו ב"ד יושבין
בעינן וזהא איכא או דלמא זמן ב"ד בעינן וליכא תיקו: ועוד זאת היתה
ירושלים יתירה על יבנה וכו': רואה פרט ליושבת בנחל שומעת פרט
ליושבת בראש ההר קרובה פרט ליושבת חוץ לתחום ויכולה לבוא ארמ
למפסיק לה נהרא: מתנ"י א) בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה
ובמדינה יום אחד משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא
לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש א) ושיהא יום הגף כולו אסור:
גב' א) ומגלן דעברדינן זכר למקדש דאמר קרא א) כי אעלה ארוכה לך וממכותיך
ארפאך נאם ה' כי גרחה קראו לך ציון היא דורש אין לה מכלל דבעיא
דרישא: ושיהא יום הגף כולו אסור: מ"ט מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו
אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מורה עכשיו נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד
לא הוה עומר האיר מורה התיר השתא דאיכא עומר עומר מתיר דמיבני
אימת איליאמא דאיבני בשיתסר הרי האיר מורה התיר אלא דאיבני בחמיסר
מחצות היום ולהלן לשתיר דהא תנן א) הרהקוין מותרין מחצות היום ולהלן
לפי שאין ב"ד מתעצלים בו לא נצרכא דאיבני א) בחמיסר סמוך לשקיעת
החמה אי נמי דאיבני בליילא (אמר) רב נחמן בר יצחק א) רבן יוחנן בן זכאי
בשיטת

אסור לאכול מן החדש, כדכתיב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה וגו', ותנן העומר היה מורח במדינה
ושתי הלחם במקדש, ובזמן שהיה בית המקדש קיים היו יוצאין לילי יום י"ו בניסן והיו קוצרין ומביאין אותו למקדש, העומר,
היו השועים בירושלם מותרין לאכול החדש אחריו הקרבת העומר מיד, והרחוקין היו מותרין מחצות היום והלחם ויבין, שרבו
ברור הוא שאין ב"ד מתעצלין ולא בא חצי היום אלא שוראי נקרב העומר. ועכשיו שאין עומר אם יתירו לולב החדש
כשיאר המזרח, חיישינן אם ישארו העם במנהגם ויבנה בית המקדש לילי י"ו בניסן או סמוך לשקיעת החמה יום ט"ו
בניסן, ונחייבו להקריב ולא [ויהיו] בידם סיפוק לצאת ולקצור כלילה, מפני שלא נבנה אלא בשעה דחוקה, וצריכין לצאת
ולקצור ולהביא ביום י"ו ולהכין ולהניח ולהקריב, ושמה א' יסיפיקו להקריב העומר אלא סמוך לשקיעת החמה. ומאחר
שנבנה הבית אסורין כל ישראל לאכול חדש ואינן מותרין בו אלא אחר הקרבת העומר. לפיכך התקין לן שיהא יום
י"ו בניסן כולו אסור שלא יכשלו כשיבנה הבית. פי' דנפיש א) הוה בית המקדש, כל מקום שצריך לומר לא היה בית
המקדש מחלף ותאני נפש הוה, כענין דקרי לסומה סגי נהורא. ושאר השמעות פשוטה היא, מהיו והתברכנו להודיע כי
זו המשנה ששנונו משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי כו', עד אמר ר' יהודה הוא אסור
שנאמר עד עצם היום הזה וגו', זו המשנה היא במסכת מנחות פרק י' ישמעאל אומר העומר היה בא בשבת מגי' סאין כו'.

^[א] נראה מזה דלפני ג'י אחרת היו לה צניט כסוגיא זו ואפי.